

Landskap: Småland. Upptecknat av: Gunnar Hobro
 Härad: Sevede. Adress: Släseleholm
 Socken: Gjursdala. Berättat av: J. A. Svensson
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1869 i Gjursdala sn.

Innehåll:

Stål som skyddsmedel m. fl.	sid. 1.
Rävfångst.	" 2.
Tjäderjakt.	" 3.
Bränna fällor.	" 4.
Hacke löv.	" 8.
Sjömalen.	" 13.
Tjärbränning.	" 14.
Stjäre att tjurungötka med.	" 16.
Björsmör.	" 17.
Thypeter.	" 17.
Fönster.	" 17.
Snäddjuren inne i stuvan.	" 18.
Nödlär.	" 18.

Skriv endast på denna sida!

22 sid.

ACC. N:R.

5922

Landskap: Småland Upptecknat av: Gunnar Hobro
Härad: Sevede Adress: Hässelholm
Socken: Djursdala Berättat av: J. A. Svensson
Uppteckningsår: 1939 Född år 1869 i Djursdala sn.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ynneshåll, fortsättning:

Tiggare	sid. 19.
Är plockning.	" 20.
Husdjurs skötsel.	" 20.

(22 sidor).

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5922

Landskap: Småland

Upptecknat av: Gunnar Hobro

Härad: Svede

Adress: Håslöholm

Socken: Djursdala

Berättat av: J. A. Svensson

Uppteckningsår: 1939

Född år 1869 i Djursdala su.

1.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Stål som skyddsmiddel, m. fl. medel.

Från Djursdala su. finns en rund sten i en håla i berget. Den hittades av ett par män för cirka 75-80 år sedan, då man skulle gräva och ta lite jord. Hålan var fylld av jord. De trodde att de skulle finna en skatt, som man dock ej fann! När man gick därifrån tänkte man stål då för att inte rådet skulle göra den någon skada under natten sedan. Se, stål skyddade mot onda maktter!

[Gropen med stenen i var antagligen en jättegröta; uppt. anm.]

"kvägel" (svavel) användes också mycket

ACC. N:R. 5922

Landskap: Småland

Härad: Levede

Socken: Bjursdala

Uppteckningsår: 1939

Upptecknat av: Gunnar Holm

Adress: Håslösholm

Berättat av: J. A. Frensson

Född år 1869 i Bjursdala sn.

L.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

att röka med. Om djuren blev stinne, så
tog dom tjära, svavel och trasor, som las
i någon gammal panna, och kände på.
Man brukade också rita kors på
lagårdsväggarna (börarna), med tjära
vid skärtorsdagen.

Rävfångst.

Räv fångades i "kistor", som sattes där
djuren hade sina hie, och samtidigt täpp-
te man till andra gångr. Kistan bestod
av fyrkantig låda, ett par alnar lång,
med gittersteka och en lapp som föll ner.
I andra änden av kistan fanns galler.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5922

Landskap: Småland Upptecknat av: Gunnar Hobro
 Härad: Sevede. Adress: Härsleholm
 Socken: Djursdala. Berättat av: J. A. Svensson
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1869 i Djursdala sn.

3
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

av järn. Inget lockbete användes.

Gropar lär ej, åtminstone i större utsträckning, ha använts i träsk-
 ten. Men enl. utsägo lär sådana ha
 funnits i Hylkinge sn. ovan Östgöta-
 gränsen.

Fjäderjakt.

Man lå sig i skogskanten och lå
 märke till var fjädern slog upp. När man
 gick på jakt lyfte man underifrån på
 träden och kunde då se var fjädern satt.

Detta var om hösten, det måste vara nat-
 tetid, gick inte alls om dagen!

På dagen använde man ofta buloran,

ACC. N:R. 5922

Landskap: Småland
Härad: Levede
Socken: Djursdala
Uppteckningsår: 1939

Upptecknat av: Gunnar Hobroh
Adress: Släpsholmen
Berättat av: J. A. Svensson
Född år 1869 i Djursdala Sn.

4
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

dylik brubades både vår och höst. Den var till utseende lik en orre. När den uppsattes kom orrar till, troende att det var en levande orre. Och då kunde man skjuta dem.

"Bränna fjällor".

Man högg ner skogen på ett område, och först togs stammar och stockar innan att kola. Även bland det som blev kvar att elda fanns kanske en del stockar, men dessa brunno ej upp så mycket av. Man kvistade inte så mycket och så fick dom inte ligga i

ACC. N:R. 5922

Landskap: Småland
Härad: Levede
Socken: Djursdala.
Uppteckningsår: 1939

Upptecknat av: Gunnar Hobroh
Adress: Håslösholmen
Berättat av: J. A. Svensson
Född år 1869 i Djursdala sn.

5.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

kors för då kunde de brinna. Man färdde
alltså skogen, det var på sommaren, "när
de var i säven". Men man kunde också
hugga tidigare, på våren.

Man brände efter Blomåssa, det
var länge nätter då och med dag på
morgonen. Man röjde av en gata runt
om så man kunde hindra elden att spri-
da sig. Elden lände man mot vinden.

Det gjordes mestadels om kvällen. Sedan
fick man gå och vaka länge, så länge
som man trodde det fanns någon vär-
me där. Vad som var kvar av halobrän-
da stochar kolades sedan på hösten.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5922

Landskap: Småland.

Upptecknat av: Gunnar Hobbö

Härad: Sevede

Adress: Hälsleköken

Socken: Bjursdala

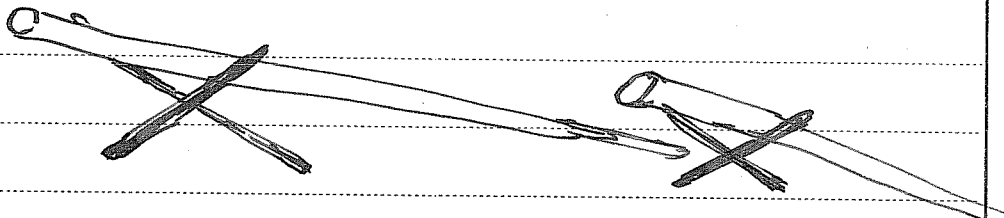
Berättat av: J. A. Svendsson

Uppteckningsår: 1939

Född år 1869 i Bjursdala sn.

6.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Man tog stochar, ungefär som de "trunte"
som finns i knuttimrade lador, och gjorde
de gärdsgårdar, "hag". Dessa voro bygg-
da så att man satte upp en rad stänger
i kors i marken, och i korsens övre
sakning lutade man sedan stochar,
en i varje korspar; stocharnas andra
ände låg på marken eller en sten el. dylikt.

"Hag"

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5922

Landskap: Småland

Härad: Söder

Socken: Hjursdala

Uppteckningsår: 1939

Upptecknat av: Gunnar Hobro

Adress: Håsselholm

Berättat av: J. A. Svensson

Född år 1939 i Hjursdala sn.

F.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

På hösten såddes råg, som myllades ner med "raslor". De flesta av dessa var av trä, antingen själva trä-
na snesbushar eller stakar med trä-
pinna inlagda (i nedre änden).
Hera ovanligt har antagligen också
funnits sådana med järnstenar inlag-
na i shaftet. Andra redskap fanns
ej till detta arbete.

Rågen skars med skära för hand.
Potatis och rotfrukter sattes ej på fäl-
terna; de voro för steniga så man
fick ej mer det i jorden. Nästa år
andra året sattes, blev fälten betesmark.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5922

Landskap: Småland
 Härad: Levede
 Socken: Djursdala
 Uppteckningsår: 1939

Upptecknat av: Gunnar Hobæk
 Adress: Näsleholm
 Berättat av: J. A. Svensson
 Född år 1869 i Djursdala sn.

8
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

Man slog den ett par års tid. Sedan togs
 gärdesgården bort, och den blev betes-
 mark och skogsmark.

Om man ibland inte "sätte in"
 fällan, om det visade sig vara för dålig
 mark, blev det sedan mest tall- och
 granskog (på den obrända fällan). Men
 som man bränt och satt på en fälla
 i vanlig ordning, växte det sedan mest
 björkskog på den.

"Slacke lör."

Detta arbete benämndes även "byte lör".
 Det gjordes sedan man slutat slå. Då

ACC. N:R.

5922

Landskap: Småland

Upptecknat av:

Härad: Levede

Adress:

Socken: Djursdala.

Berättat av:

Uppteckningsår: 1939.

Född år

1869 i Djursdala sn.

9.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

högga man ner skogen, stammarna togs till ved och kvistarna höggas av med en s. k. "lövhack". Dessa eggredskap hade skaft och eggjörn i samma linje, det var ej gjort av lieblad. Man tog om med vänster näve och högg med höger.

Fären fick björklöv, hästarna asp. De skulle inte vara så bra, ansågs det. "Stamla" synes vara okänt ord, men för länge sen har man "toppiat" eller "shotthuggit" träden, de skulle sedan stå på tillväxt. Detta gjordes mest av dem som hade out om skog, för att spara lite på den.

Skriv endast på denna sida!

5922

ACC. N:R.

Landskap: Småland Upptecknat av: Gunnar Hobrok
Härad: Sevede Adress: Härsleholm
Socken: Gjursdala Berättat av: J. A. Svensson
Uppteckningsår: 1939 Född år 1869 i Gjursdala sn.

Lövet bands samman med grenar
(som vedjor). Asp, lönn och rönn ansågs
skott, så det fick bindas med björkved-
jor. Man beräknade 10 tjog till varje
får i vinterförråd (räknat i kärvar).
Till hästar räknades lite som man ha-
de råd till.

Kärvarna förhades genom att lu-
tas mot de fällda träden. De kunde
också förhals på ett slags hässjor. Det
var slänger (skyttlar) som lades på ved-
jor bundna om ett träd och en stolpe,
som slogs ner invid trädet. Kärvar-
na skulle om det var fuktigt hänga

10.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R. 5922

Landskap: Småland

Upptecknat av: Gunnar Hobroh

Härad: Svede

Adress: Hälsjöholm

Socken: Bjursdala

Berättat av: J. A. Svensson

Uppteckningsår: 1939

Född år 1869 i Bjursdala sn.

11
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Da, att två och två slogs samman i rot-
änden och hängdes gränslösa över skyttlar.
Skyttlarna var 10-12 stycken. Om kärvar-
na var torra lades de, ända nere från
marken och upp, på varandra, somti-
ga med rotändan åt ena hållet, andra
med rotändan åt andra hållet.

När man högg buskar o. kvistar
användes "risk", men sådan synes ej
här ha använts till varken svedjelan-
det eller lövhackningen.

Da lövet var torrt kunde man lägga
gravis ovanpå hästjan. En "flo", s. v. s.
en rad kärvar, på den siste skytteln,

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R.

5922

Landskap: Småland

Upptecknat av: Gunnar Hobroh

Härad: Svede

Adress: Hälsjöholm

Socken: Djursdala

Berättat av: J. A. Svensson

Uppteckningsår: 1939

Född år 1869 i Djursdala sn.

12

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

alltså en tjog eller så, fördärvades, men resten höll sig. Detta kunde stå så tills man behövde det, eller också tog man hem det och "la på skulla" eller löver fåren eller var som helst, bara man hade tag över.

Antingen använde man en stegg, "färstegg", en häck, som fästes lutande snett utmed väggen en bit upp, då man fodrade fåren med lövhävarna. Hävarna lades då i häcken, eller också tog man och slog ner en päl i marken, på vilken man trädde en käve, med storänden neråt, där fåren kunde äta.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5922

Landskap: Småland.

Härad: Svede.

Socken: Djursdala.

Uppteckningsår: 1939.

Upptecknat av:

Adress:

Berättat av:

Född år

1869 i Djursdala sn.

13.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVSjömalen.

Sjömalen togs i Juttern - sjön m. fl. sjö-
ar i trakten. Man använde "rakor", av
järn (som skyfflar med uppstående kant utom
på en sida) på långa shaft. Dessa var till
att skrapa ihop malmen med på botten.
Den skrapades sedan samman i en
"fätling", vars botten var av stältrått, nät
el. dyl. Den har visst haft sidana av
trä behåll, men den var svårare att få
ner i vatten. Malmen togs upp höst
och vår, då det var is. Man fick upp den
i högar på isen, och sedan kördes den
till Toverum och Spärbäck (masugn).

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5922

Landskap: Småland Upptecknat av: Gunnar Hobro
Härad: Levede Adress: Släpsholmen
Socken: Djursdala Berättat av: J. A. Svensson
Uppteckningsår: 1939 Född år 1869 i Djursdala sn.

Malmen förslades i "gödselsbrov" eller "göd-
selbotten".

Tjärbränning:

Detta arbete har upphört i Djursdala
för ca 25 år sen, men ett par i Horns sn.
bränner än.

Man hade runda tjär-dalar, till formen
som en skål. Botten täcktes med gran-
bark. Tjärar skulle rinna ut genom en
genomborrad stock såsom rännor. Luften
fick inte gå in den vägen, så i början av
bränningsprocessen, innan tjärar rann
till, hade man träplugg i den.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5922

Landskap: Småland
Härad: Levede
Socken: Djursdala
Uppteckningsår: 1939.

Upptecknat av: Gunnar Hobro
Adress: Håpssleholm
Berättat av: J. A. Svensson
Född år 1869 i Djursdala sn.

15.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ruttet blev annat dåligt virke togs
först undan, de togo upp tjära från tallar,
"flögbrunn" (?), men stubbar var bäst.

Veden ställdes upp ikring en stomme,
sammansambunden med vedja.

Tändningen företogs i flera små hål
runt ikring. Man täckte med gräs och
stycke och jord.

Virket lades upp högre än marben ikring,
efter som man hade "tyre" till.

Poloppsröret satte lika långt nere
som botten; de gjorde daler så att den
lutade ner lagom.

Stubbarna behövde blott rensas i de

Skriv endast på denna sida!

5922

ACC. N:R. _____

Landskap: Småland Upptecknat av: Gunnar Hobrooh
 Härad: Levande Adress: Hässelholm
 Socken: Djursdala Berättat av: J. A. Svensson
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1869 i Djursdala sn.

16
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

yttre läppen, inuti var ej risk.
 Man kunde få 3-4 tunnor tjära.
 Resten blev ju läsket.

Tjäran såldes före gick mest till
 att smörja fartyg med i Västervik. Koke-
 ring av tjäran till bek skedde ej här i
 Djursdala!

"Bjäre" att tjumjötka med.

Drunkel tradition finns om att det förk-
 sades att man kunde ha en "bjäre" gjord
 av silver och spingstichor. Den användes
 att tjumjötka, och stod då på bakklöverna
 på horna.

5922

ACC. NR.

Landskap: Småland

Upptecknat av: Gunnar Hobro

Härad: Sevede

Adress: Härsleholm

Socken: Djursdala.

Berättat av: J. A. Srensson

Uppteckningsår: 1929.

Född år 1869 i Djursdala sn.

17.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVDjursmör.

Så kallas en slags svamp, den tades vara
sukr som "bjärsorna" spytt opp.

Tapeter.

Tapeter fanns ej på alla ställen förr. I
början hade man "gråpapper", som klistra-
des på väggarna. Man brukade ha må-
lade väggar förr. Dyliga målningar gjordes
av särskilda målare. Dessa voro tydligen
lite konstnärliga, målade mönster.

Fönster

täcktes med näser om en glasskiva gick

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

5922

Landskap:

Småland.

Upptecknat av:

Gunnar Hoberg

Härad:

Svede

Adress:

Hälsleholm

Socken:

Djursdala.

Berättat av:

J. A. Svensson

Uppteckningsår:

1939

Född år

1869

i

Djursdala sn.

Sönder.

Man hade smädjuren inne i stuvan, kalven hade man på ett ställe i en liten kätte vid fotändan av sängen.

Nödar.

År 1826 var en nödar: då fick man varje lördagskväll bröd för en hel vecka utdelat. En gubbe.

År 1868-69: En gubbe, Sven Petter i Björkesnäs började såga timmer och plank och körde till Västerrik med, och fick där byta mot mjöl, som var importerat.

Skriv endast på denna sida!

18

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5922

ACC. N:R.

Landskap: Småland

Härad: Svede

Socken: Djursdala

Uppteckningsår: 1939

Upptecknat av:

Adress:

Berättat av:

Född år

Gunnar Hobro

Hässelholm

J. A. Svensson

1869 i Djursdala sn

19
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVTiggare.

Man hade mycket tiggare för. Hela familjer kunde gå omkring och tigga. Men man hade ej mycket sjöto, så man gav blott lite mjöl i vatten att koka.

Det var en som fick en liten brödbit att locka till sig hästarna med då han skulle hämta dem. Men han mötte alltid tiggare, som fick brödet, hästarna fick han fyll i ändå.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5922

Landskap: Småland.

Upptecknat av: Gunnar Hobroh

Härad: Sevede.

Adress: Hässleholm

Socken: Djursdala.

Berättat av: J. A. Svensson

Uppteckningsår: 1939

Född år 1869 i Djursdala m.

20.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVBärplockning.

En stor roll spelade åtminstone
förr i tiden, plockning av "oda" (odon).
De blev mogna tidigare än "krösa" d.v.s.
lingon, och gav mer näring. (?)

Husdjurs skötsel.

För att hindra djuren att bryta sig
genom gärdsgårdarna, satte man s.k.
"fjötter" på dem. Det var en bräda att
hänga på hornen, som hängde ner
framför ögonen. Skurdorn hade den
låg uppstående kant på sidorna.
På får kunde man binda opp

ACC. N:R. 5922

Landskap: Småland Upptecknat av: Gunnar Hobroh
Härad: Sevede Adress: Härsleholm
Socken: Djursdala Berättat av: J. A. Svensson
Uppteckningsår: 1939 Född år 1869 i Djursdala sn.

21
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

På bakken med en "vejhank", om de
"flöjde". Eller också bands en stor trä-
klump i vedjan, så att den hängde
tungt ner.

På annat sätt var att sätta på
en stor klyka med träpsinne bak hal-
sen, och nere fram till en trärstå igenom
som slog emot då de kom i gårdes-
gården.

Om kor ville "lisse sej" gjäve", så
sätte man en fyrsidig ram med ut-
stående pinnar, om halser. Pinnarna
hindrade dem att komma åt.

På annat sätt var att lägga tygbitar

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5922

Landskap: Småland Upptecknat av: Gunnar Hobroh
Härad: Sevede Adress: Hässelholm
Socken: Djursdala Berättat av: J. A. Svensson
Uppteckningsår: 1939 Född år 1869 i Djursdala sn.

Doppade i ryspolja på "dissarna", det
var effektivt!

Om grisarna ville gräva för
mycket sattes en ring av ståltråd
genom näsan på dem.

22

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Skriv endast på denna sida!